

Så jag var det så höjade dom
mängla här Alla fick göra det, för
Så blev ingenting på jorden. Gummarsen
hade gjort det först och han fick
sin säd och så höjade de andra
buktå. Vi mätade ett fall i laget. De
föresta 7-8 åren efter mätningen blev gröden
mycket fin. Vi fick så mycket här, så
vi blev alldeles förvånade. Vi fick säd,
så vi kunde sälja. Vi satte en säd
på mer än vi hade gjort förr, och
därför fick vi dra in på djuren.

Det var därför som mätningen
bara hjälpte några år, för vi trodde att
jorden inte behövde mer gröda än mät-
ning. Vi var den då lite naturligt gröda
och föresten hade vi inte heller mycket
av den varan, eftersom vi drog in på

djuren. Men vi märkte vi att det inte gick, och vi började gödsla mer både med naturlig gödsel och konstgödsel. Tjunt hade sådant bara fått naturlig gödsel runt sjunde år.

Konstgödsel hade de varit sparsamma med innan. Det var bara rågen, som gick. Man gav den en säck. Det var då jag var liten. Under 1900 blev det mer dubbel. Vi använde 20% kupper, som vi köpte från gödningsfabriken på Gråm. Det var Karl Jält som började med allt nytt här. Han hade varit ute och sett mycket, och på sommaren från Löderstäl, och där var det nog jättes. oss.

Med det samma efter mörk rågen lade vi om och odlade mer säd och dröj in på djuren, som jag följt sagt, men det

fick vi andra, då säden blev sämre igen.
Det är fört på de sista 20 åren, som
vi lagt på djur och såll till slakt.

Råg, korn, blandad lin och
potatis odlade vi i mitt hem. Vi odlade
mer potatis före, än vi gör nu. Nu har
vi bara till lunchallt, men då skulle
både kor och grisar ha potatis. Foderbetor
och sockerbeter sköjades jag inte sätta förrän
årkr. 1918. Men här fanns dem, som satt
mycket tidigare. Jön Nilsson (Karl Bengtsson)
sköjades redan på 90-talet. Han hade bättre
jord. Men han hade inte så många som
där har vi. Ungefär 3-4 tunnland. Men har
di 8 tunnland. Han sätte jämt foderbetor
och såg hur det gick och sen jämförde
man det andra. Vi lämnade betorna i
Tjörarp och sen skickades dem till Hälsingborg.

Före sådde vi mest råg, men sen
(någon) började vi också med vete. Västjälghår
ändrades m. till: vete, betor, päd med klöver,
slädda och vall.

Omkring 80-talet började vi elka
hemma. Det var stenkunnar vi hade de
gjorde gräpar, som var 2' eller bred och 6
kvadrater djup. Sen satte de stenar vid
sidorna och på en flat sten svampar.
Som har vi kvar än i dag. Sådanna
gjorde inte alla för de ledde inte, men
har hade varit inte och hade inte det
inte till. Den var född i Trulstad. De
andra brä grävde bara en gräp och
fylld den med sten brä och brädd,
men det blev inte på bra. De var
svampar, att elka brä, för gräddorna
blev dåliga, och på hade de brädd,

allt det skulle hjälpa med skoning.
Det blev också mycket bättre. Jordens var
färdig på skall, när där var så mycket
sullen i den. Det var priset att få
något att rida där då.

Redskapet var enkla. De flesta
var av trä. Hemma hade vi en härr
med träbältsmen med järn pinnar. Men
många hade härrar av bara trä. Ist
en pellik på pedalen. Bögade Gunnarsson
skaffa bättre redskap; fjäder härrar, utlåg-
gare och släpper marken. Han lånade den ut
till oss. 1918 köpte jag själv en utläggare.
Spadar och skufflar hade vi av trä härrar
men de hade järnbälts. Ist att de skulle
brädda längre. Järnbälts och härrar
har jag aldrig haft. Det lånas sig inte,
då man inte har mer än det lundland

Fjälabiändare har jag fått låna av
grannarna som har.

Emell hem upptog beket halva
arealen. När sen sådes piserma sleg, såades
den odlade jorden. Det är nu 40-50 år
sedan. Piset på bräde blev bättre. Nu
sönade det sig all på såd.

Om hade vi mer än till hus-
behov, på mer värde. Vi hade på ett
hållet Lummeland. Annars hade folk i
regel bara till sig själva. För ungefär 50
år sedan slutade vi att på lin, på det
sönade sig inte mer. Det var mycket
arbete med det, innan det blev dukar
och dylikt. Nu köjde man skäpa det
i affärerna, och då gjorde man det i
stället. Kvinnorna hade inte heller tid
att göra på mycket extra, på barnen

Slutade upp med att gå hemma. De för ut
och lag plats.

Vid sedan var jordbruket hos jag
vart värmare i 40 år.

Men värde handdukar, dukar, schallor och
hemulldyg som blev på Torgel i hand
kerana. För ung. 40 år sedan slutade han.

Han värde, för att han skulle skaffa kilet
och pengar till suget. För när det kom
handlare till bygdens ville man gärna ha
något att köpa för, och då var det ju
alltid en hjälp med dom pengarna.

Många härför repte till Amerika.
Många av gammal familjerna drabbades här
av amerikafieber, för hade en rekt, och
den i regel de andra rykarna också var.
Det var barnen, som repte till de äldre.
De flesta kom till hem igen, utan de

stannade där. Det var en lycka, att så
många kente, för annars hade inte Sverige
valit så långt framme som som det är.
Här blev som out som folk, så de fick
hjäla lönnerna, och på så vis fick vi det
billigt här hemma. Där för slutade dom
allt som till Amerika.

Hemma hade vi mycket lite
pengar att röra sig med. Så var det ännu
allt här. Vi behövde inte heller så mycket.
Vi hade ju allt själv. De pengar man
hade hade stort värde. Det var skillnad
mot vad det är nu. Efter hand som
det fanns mer varor, man kunde köpa,
fick man producera, så man kunde
sälja och så pengar istället att, så vi
själva hade mycket att köpa för. Vi sålde
hemsläjd, som jag följt sagt, och smör.

Allt på torget i Landskrona.

För umg. 57 år sedan fick vi
affär i Norrahy. Anders Larsson hette han,
som startade den. Han var fört mäkta-
ren på skulle han gifta sig och på
lyckte han, att han behövde störa in-
kommet, och så köpte han brennvin och
hade affär i ett rum. Han köpte varor
na hos Vingård i Helsingborg. Han hade
specerier och lyxer. Vi fick det nog lite
bättre men affären kom, för vi kunde ju
köpa en hel del saker där, som vi
annars hade fått spara på, för att det
skulle köpas i stora socker, kaffe o. dyl.
För kunde vi också köpa.

Tre av längorna var av korvskor
en köptes i Kläring och flyttades hit.
Luan är 76 år gammal. Den har brännigar.

I det gamla hade vi leysbr. När jag var
sm. Hade vi haft leysbr till för en 10-15 år
sen. Nu har vi brädgabr som på leysbrat.

I korvrikslängorna hade de rätten mellan
bjälkarna. Nu har lusen rättegund och
rätter an två. På korvrikslusen hade vi
balulak. 1938 la vi span på allt utom
grökelluset. Där hade vi lagt papp för umg.
35 år sedan.

Lusen målades med rödfärg. Pulver
kunde sejas hos vilken handlare som
helst. Köpte i lusen. Vi blandade själv
ibm färgen. Vi tog ratten, rödfärg, fatogen,
rågmjöl. Samliga bällde också i korn-
mjöl. Detta för det skulle bli tjockare
och fastna bättre. Malsammans skulle koka
1 timme ungefär. Färgningen till i tre år
för umg. 40 år sedan målade vi skulängan

med olje färg för fänta gängen.

Trälädrarna var så dåliga. Dom
hållde och skerade, så de kunde knappt
stå. De som hade byggt dom, begrep
sig inte på att bygga. Vallen har vi inte
lunnat här, men i stället fick vi det för
då så sedan. Då man byggde om husen
gjordes de lite större.

Vi hade fina möbler hemma,
för om och för hade tjänat i stan,
så de visste juv man skulle ha det.
De beställde dom hos en smickare i lands-
krona. Skåporna hade armstöd och ryggstöd.
De var målade i mahogny. Vi hade flera
klaffbord. I de flesta hemmen hade de
brennagjorda möbler. Klappar på bordet
hade man inte på brennagjorda bord.
Då vi fick etna fänter köpte vi med

långa gardiner. Annars små köygardiner.
På flera ställen har man de kraft
kalkade väggar till för ung. 80 års sedan.
Började man med tegelsten. De hade varit
ula och sett hur andra hade det.
Tegel hade vi spärjat. I köket hade vi
äppens spis och i stuan ullaägare.
Maten lagade vi i den öppna spisen.
Till omkring 1900. Då lagade vi den på en
spis i köket. Hemma hade vi maten,
men på många ställen har hade de
envis på golvet. På 90-talet blev det
ändring.

Man började med stora fönster för
barnen fick skufflar, och låkarna på att
det skulle hjälpa med mer ljus, och på
jorde man stora fönster. Omkring 1900
började man göra stora fönster.

När i ställarna bjöd man gä-
sterna förtäring. Man hade bara haft
små flugor fört. Det var djur plågeri.

Kommer de där de också, och veten-
nären sa, att de skulle släppa in mer
spis. När om man inte byggde en,
gjorde man stora fönster.

Hemma hade vi maten på bruna
kallrikar med granna garneringar. Vi hade
ett fat på bordet och en del på alla.
På 90-talet ändrades detta. Vi fick räs
en kallrik. Prelim kallrikar och fat hade
vi bara, då det var fint. Vi använde sm-
skedar till sig var en. Sju år. Vi bjöd
då med aluminiumpaker. Gafflarna hade
bara två sm.

När man kalle åter st. hit,
skulle det vara hela rechan. Till och för-

Så så brade vi varje kväll. Damm var
det samma som frukost. Vi åt 5 gånger
per dag. På morgonen drack vi kaffe
och fick bröd till smör.

Kl. 9 fick vi slekta potatis och mjölk o. sill.
Midday kl. 12 i regel äter eller käl o.
kross kaffe kl. 2, middag kl 5. Vi fick
då äggkakor och fläsk. Kl. 8 mjölk, bröd.
Det var grovt bröd. Det var bara på sön-
dagar vi fick smör till brödet. Vi brade
istället ost till brödet. Smör, vi gjorde
hemma, sålde. Under -90 köjades vi sälja
mjölken till mejeriet i Tjåarp. Vi köpte
sen smör och köjades sen få smör på
brödet. Gunnarsson hade mejeri till jag
var under 15 år. Vi lögade dricka hemma.
Öl bara till jul. 20 år innan min tid
brände smiliga brännvin hemma. Inte vi,

men andra gjorde det. Till middag drack
vi dricka el. dricka blandning. För ung. 45
år sen kom byggnad Karl Mattsson till
Tjörns. Körd omkring med häst och sålde
dricka. Vi köpte i aukar.

Vi hade också jinnun. Där hade
vi finare milier. Användes bara vid festes
och höglider. Vi hade ulläggare där.

Vi hade varven till att laga för
röjare till för de är redan. Nu står Bror
Mattsson för det. Vi betalar för lundland,
till bror.

Då jag var ardeten så köpte jag
en cykel. Den hade ett stort hjul och ett
lille. Var så bra. Det var mycket snabbt
med cykel här, men jag ville vara till
finare än de andra.

Hemma hade dem mätlat ett par år
innan jor frädes. De hade bara körtat
då de parkatte ren en fyra fem år fram-
åt. På min farfars gård på Hallarna
i Norraby (Tors) mätlade de redan mellan
1865-67. Det blev ingenting på jorden, och
då för fick de mätla. Nu del hade
bekanta eller släktingar på Hörselått. De
pratade med dem och bröde, att de
mätlade. Så försäkte de här med. Alla
i Klävinge mätlade. Lückäpinge gårdens hade
också mätlat innan, och då var man
allt det gjorde mätla. Sådan blev bättre.
Men det hjälpte bara på där en tio år
med mäteln. Man sa, att den var
rika föräldrar, men fattiga barn. Nu fick
man köja med annan jord. Man köpte
skalle och lade på och försen blev hemt-

jödning. Märgla gjorde man på pientern.
På sommaren var där mils lida till
sådant. Un. 84 slutade vi att märgla
här. Från Västergöt land och Småland
fick vi skalke.

Kornet jödningsen var super jödfat
och skalke. I böjans var det bara vinter-
säden, som fick sådant. Vi hade mils
råd att köpa till allt. På den tiden var
det sut om skantauter. Vi köjade med
kornet jödning på -80-talet. På 85-90-talet köjades
vi ge jorden mer naturligt grödet och så på
att skörden skulle bli bättre. Vi köjades
ha fler kor mm, på då blev mer grödet.
Till slut hade vi bara haft några kor.

Hemma hade vi bara 4-5 kor i böjan,
men sedan öskade vi det till 10-15 stycken.
Tjör blev korna missgynnade. De fick bara

halen och mycket litet br. Såd fick de aldrig. De var i regel på utställna på vägen, på man fick hjälpa dem att resa sig och gå ut.

Hästarna skulle då ha allt. Träsk emot vad det blev som. Hästarna fick sådana. Vi hade många fler hästar då än som 4-5 st. mer. Nu har vi bara ett par. Det andra sköter hästarna. Stutar hade vi aldrig hemma, vad jag minns. Men på Lücköpinge hade vi på 80-talet ett par sådana, som de körde med.

Det var ungefär 85-90 vi började skaffa fler kor. Det berodde på att de ville ha mer inkomst. De föddade bättre m. Korna började få såd och även pot- frukter. Sena började man odla m. Nu blev det mer mjölke och naturligtvis mer

små och oet. Detta såldes på torget i
handkröna. Vi köpte det till par gånger
i månaden. Sen när det blev mejeri i
Tågarv såmnade vi mjölken där, och på
söskade lögrarna till.

Ungefär vid samma tid alltså 85-90
köpte vi med sockerbetor. Vi sådde fröet
på ett litet stycke, och sen såg vi plantor
därifrån och planterade ut. I början var vi
joviskliga. Vi sålde bara på ett lundland.
Det var dåligt betalt då. Bra 1.65 för
100 kg. Så det sånade sig jult. Ungefär 1897
köpte vi sätta mer. Så då en 3¹/₂ lundland.
Det berodde på att vi hade hört, att
det skulle vara bra med saftfoder åt
korna. d. r. s. blott och massan. De skulle
mjölka bra av det. Vi fick också bättre
betalt mm.

På 90-talet höjades vi också på
sköver. Det såddes liksom nu i vårsåden.
Väl följden ändrades naturligtvis när vi
höjades sålla betes. Torr skiftade de
blåa såden. Det blev då ingen sm-
välling. De behövde ju precis samma näring
ämnen. När vi höjades sålla betes och
sköver blev det annorlunda. Vi hade då
såg, som med sköver, havre och hädla.
Måstarna kom alltid efter vintersåden.

Om jorden var sur gjordes kalken
ingen mylla. Det var då brukligt att dika,
som kalken, de la på, skulle göra nästan
mylla. Det blev nu fortare brett på våren
dessa. De kunde börja vårbruket tidigare.
På 60-talet dikade de som min farfar
i Norralby och på 80-talet i mitt hem.
Redan tidigare hade man väl begripit,

all det behöves dikas, för när man
dikade hemma träffade vi på stendiken.
Vi lade stendiken hela tiden i väg minns.
Skördarna blev nu bättre. Jorden blev nu
inte så sur och fuktig utan varmare.
Det växte fortare och bättre.

Vi hade jorden och träplogar
på 80-talet. Vi gjorde redskapen hemma.
Det var mycket arbete. Träbunkar hade vi också.
Ungefär 1884 köpte far en träklös med järn-
brelag. Till omkring 1886 köpte vi säden med lic,
men då köpte min far en arlagare. Den
hade vi till 1903, då vi köpte en själv-
skindare. Vi kunde inte på något sätt hjälpa
på vi var så unga att köpa maskiner.
De var ju också bättre. Det gick fortare
Gunnarsson på Kalkfält var den första som
skaffade maskiner här i socknen. Han var

förloppan. därtill i tidningar och broschyrer
och ville försöka det nya. Agenten kom ut
och sålde för sina maskiner. Telander sålde
han bodde i Billberga. Det var på 80-90-
saten. Några år senare köpte Mickelson
i Tjörns Gummarsen bröj både till
Ällebröj och Sparagett.

Hemma såskade vi med härt-
vandring och en liten såika. Vi köpte på
Sola vinlern. Sen fick vi några såden.
Råjen pligade vi för den skulle vara bra
när vi skulle ha den till salmtak.
I slutet på 80-talet köpte min far en
salorensande såika. Agnarra fick bra ut
ett häll och såden på ett. Sen 1885 köpte
Gummarsen på Raab fält en såika. Han
köpte den omkring och såskade till
släkt och vänner. Olof Nilsson, som köpte

i Tjörns, både i slutet på 90-talet och
tidigt, som han skötte samsking med.

Vi använde naturliga spelabaggar.
Vi hade ingen åkergräs, när jag var liten.
Den köpte min far i slutet på 80-talet.

Men både vi bara precis runt
skäcken. Allt det andra var odlat. Vi
har varken mer el mindre ång än
vi hade före.

Men både vi bara till huscho.
Vi slutade med att på sin i mitten på
80-talet. Man kunde nu köpa lyxer i
affärerna i stan ganska billigt. Man hade
nu till mer gott om huscho på grund
av att jordbruket både för bättre. Det
var ett sådant bevis med birst, att
det inte kunde sig. Det fanns nu inte
heller på många barn hemma. De ville

ut och tjäna pengar.

Tor hade vi också. Vi sålde allt
allt, men det mesta gick åt hemma.
Vi slutade med det, så fort det kom
bra lön i maskinerna.

Här var en del som rekte
till Amerika. Det var under 1882, som
febern var värst. De hade dålig inkomst
hemma, därför rekte dom. Trodde de
skulle få det bättre. Hemma märke vi
inte, om det hade blivit bättre eller
sämre, sedan en del rekt. Möjligen var
det lite svårare att få hjälp i arbetet.

Då jag var liten såg vi nästan
aldrig pengar. Hade far många, gick han
med som till bruket i Torsås. Han be-
trödde inte så många pengar. Allt hade
man ju hemma, och jordbruket gav ju inte

heller på mycket. Men efter 80-90-talet blev
det mer gäll om dom. Man behövde dom
mer för nu fanns det saker, man kunde
köpa i affärerna t.ex. linne, gleslyger, ma-
skiner o. dyl.

Hemma fick pojarna och drängarna
all lönen i ~~saluta~~ pengar. Pojarna fick
65-70 kronor om året och drängarna dubbelt.
Inle var det mycket, men jämfört med
priserna på jordbruksprodukterna så gick
det ju an. Affären i Tjåarp (Lundblads)
fanns innan jag var född.

Vi hade en kringbyggd gård.
All som byggde på, var för att de
skulle kunna feda sig med grisar o. dyl.
Husen var av korsvikke. Alla hängarna
hade kalmlak. På 90-talet började man
allt bygga grästensgrund och -rätter, samt

brädgarlar. Då jag var fem år reparerade
jag beninyluset hemma. Ena ändan gjordes
här i regel. Huset var dåligt, det
var där för man byggde som rikadant
var det samma. Vi hade sekert på den
plats. Innan vi byggde som hade vi bara
ett rum och köket. Sen fick vi 3-4 rum.
Man slutade upp att göra kornvikens hus, för
all det var för dyrt. De blev för dyra
att underhålla. Efter 80-talet byggdes inte
båda några kornvikens hus och inte några
skivbyggda gårdar heller. Man flyttade benings-
huset en bit från de andra bångarna.
Det berodde på brandrisken. I de nya husen
var det inte alltid, alltså rummen fick
sväva över hela längan, men matalen
gjordes det i regel. Då hade vi samma.
I slutet på 80-talet byggdes Vårbyfältets bönings-

hus. Här gick inte rummen såars igenom.
Det skulle väl vara något nytt. Rummen
var också bättre. För var det lätt till
sakat, så man nästan skulle till bjälkarna.
På tal om bjälkarna, så skulle den inte
sällan synas om längre. Så blev det på
Karlofält, när där byggdes nytt.

Halmstak lade man inte gärna
på de nya byggnaderna för brandrisken
var för stor. Det var inte heller såll
all på balm all träcka med, för ingen
ville träcka lång balm. Taktäckarna började
också bli tunnare. Det var under 1900,
det ändrades. Men så en spår istället.
Men spårerna blev inte längre. Den blev
och inte längre om till. Där för blev det
för dyrt och man började med papp.
Det är ungefär en 45 år sedan.

Gummaron så pappstak utanpå
spåren här på Karlsfält omkring 1900.
Men han var nog några år före de
andra här, som man inte tänker på
de stora gårdarna. 1904 fick jag säga
skämt på Sömningshuset här, för det
kyndade mr. Sen så jag skämt på några
fuktiga och plåt på de andra. Det var
ungefär 30 år sedan.

Kängarna hade vi röda. Vi må-
lade dem med vanlig röd färg, som vi
köpte hos målaren eller i affären i Torgårn.
Målare var Lindgren i Torgårn. Vi målade
alltid själva hemma. Det var brukligt på
den tiden. Målaren anlades bara för
sopsöring och målning inom hus.
och Vi hade hemma gjorda saffar, stolar
och bord. De var gjorda av fur. Gärnasaffar

pick vi sen. de hade ryggstöd. Kallades
så för vi köpte dem av kungsvandrante
pojkar. Bordet var ett långbord. Vid det
satt allt husets folk + pojor och drängar.

Duk användes inte i vardagslag.
Det var bara vid fest. Efter 1905, då vi
hade mer mejeriet här på Karkfält, jag
hade då inlagt detta och min bror hade
hemmet, började vi använda valduk.

Vi släpade in också det långa bordet
med långbänkarna till och skaffade ett
kunt bord med stolar till. Vi blev mer
mindre folk, så vi behövde inte så stort.
Bord och stolar köpte vi i Danmark.

Hemma hade vi bryggar som van-
dades i den gamla stugan. I det far
byggde mjöl hade vi brädgär. Vi hade
också ett pinnum, som i alla andra gårdar

Man köpte till litet pinne av sig.
Man ville inte bjuda in gästerna i stuan
för det var inte alltid där var på iord-
ning, som man ville ha det. Timmuret
kom på till. Här fanns pinne snäll.
Målade och klädda, samt gardiner och
mattor på golvet.

För 1880 hade vi inte gardiner
i vardagslag. Det var bara vid helger och
fester. Det var då kräddgardiner. Sen vi
syggt om och fick klänna fäster med
en pulst, köpte vi med långa gardiner.
Det var på 80-90-talet. Men hade väl sett
det någon annan stans och ville ha det
lika fint. Kanske hade man sett det på
de klara gårdarna här. Som köpinge, Hede-
gården m. Rågård.

Sen jag nog fint hade vi bräd-

gabr i det nya. Men maller hade vi inte
i början. Det var bara i pinnsummet och
vid bekarna. Som gick in med strilar
och häcken i vardagslag. och då gick
det inte all ha maller. De blev så fort
färdiga då. Efter år 1900 köpte vi
med maller. Vi gick då inte gå in med
strilar och häcken på. Men hade väl ett
andra plans där de hade maller.

Det var det samma som med gaddrarna.
Ingen ville vara sämre än den andra.

Vi hade "faramaller" som var gjorts värde.

Vi hade äggspis framman
förr omkring -85. Den låg i köket. Vi
lagade maten på den. Vi hade stora järn-
grytor med bren. Efter 85-90 gick vi en
järnspis i köket också. Inne i rummet
hade vi uthäggare. På Karl fält hade de

en stor ugn, som stod mitt i rummet.
mellan två rum och värmdes i båda.
Den kallades för skåpugn.

På morgonen fick vi kaffe och
gröt bröd med pot. och stekt potatis med
slätk. och mjölk naturligtvis. Till middag
fick vi smet kakesmat. Till middag
äggkaka eller gröt och till kväll mjölk
och bröd. Smör fick vi aldrig till brödet
utan det var bitället pot. Det var billi-
gare än smör. Smör skulle säljas så
vi kunde tjäna pengar på det. När vi
hade slätk, fick vi det till brödet.
Efter 1905 började vi ha smör på brödet.
Man hade bälte på sig till den lyften
med, för man tjäna mer. Det var mycket
salt mat, man åt. Allt salt var saltat
saltet att få maten att hålla. Hemma

hade vi bröd. Men det var inte så
ofta, vi fick det, för då såldes på torget.
Vi brödde dricka hemma. Riktiga
maltbricka. Till ungefär 1910. Sen köpte
vi. Vänleins körd ut och det fanns ju
bröggare i Tjörns och så.

I mitt hem bakade vi allt, både
gröt och fint. Sen jag gifte mej och flytta-
de till Kockfält, bakade min fru och så
baka, men sen barnen kom och tiden
blev knapp, slutade hon att baka gröt
bröd. 1910-15 ungefär. Grahamns bröd bakar
vi ännu hemma på vintern och fina
kakor och retbröd alltid. Nästan i varje
fall. Bozama började komma här. Självis
i Tjörns ungefär 1910. Sen köpte vi gröt
bröd av honom.

För både di mycket mer kallas

ACC. N:R M. 11877:34.

Än mer, men på så det nog överallt.
Julkalaserna var de kaligaste. Då fick vi
dansa, leka och ha hörligt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På 70-80-talet vill man på
all mängla på Tuntadgården, men
var det bara småstycken, o. k. mysliga
Allt det andra hade de mänglat fört.
Mängeln här var bra. Man skörde ut
mängeln på jorden för att den var skalkrik,
och jorden var näringstallig, så för hade
man bara odlat bön och vilt bytt
sig om att gräsa. Imman man mäs-
glade var säden dålig, men sedan
märkte vi stor skillnad. Säden och skro-
pockbetarna, som vi till en början bara
hade på 10 tunnland, blev mycket
kraftigare och gav mer skörd. Men mäs-
lingen och kalken hjälpte bara några
år och sedan fick de bön med konst-
gödning. För en år sedan började vi
använda somarslag, en slags svart gräning,

fruktöfver och superfärfat och en hel
del amnat, som jag inte kan komma
ihåg.

Under hela min tid här har vi
odlat i skiftet. Vi hade åtta olika
skiftet. Ett är såg en del i hädda.
Men jag har berättat vilken stor skillnad
det blir då som böjades med skiftes-
bruket. Trädet hade de ju inte varit på
någon med den de sått. De böjades sig
inte om ifall de vidde samma slag
trä. Nu är ärad på samma ställe.
Men såden blev dåligare och dåligare.
När de sedan böjades med skiftesbruket
blev såden mycket större, på nog var
det en väljning alltid, när de kom
underfund med det.

Något annat som också förbättra

hade jorden var dräneringen. Träat gulnade
säden på samtliga stycken, och där blev
nästan inget. På 1870-talet började den
grova. Man hade 8 famnar mellan varje
gräsad. Jorden blev m m iule på våt
längre för vallvet gick in i rönen och
säden kom till att vara bättre.

När vi skulle lugga säden
på brätna gick vi lugga den med lil,
för det fanns inga järnbindare. Trunkimmerna
gick efter karlarna som högg och mejade
och band ihop. Meja kallades då de
samlade ihop säden till buntar. Detta
var för ungefär 65-70 år sedan. På 90-talet
började vi använda arläggare. Det var en
maskin, som högg av säden och la
den i buntar, men inte band den,
det gick trunkimmerna på och göra sedan.

Så nog var det mer arbete med råden
då än nu. Sedan kom fjätkörning-
arna efter hand. Under 1900 fick vi en
järnbindare. Men den var ju inte lika
fin som bindarna, äv nu, utan den
var mycket enkel. Hundrosten lykte vi
då var att den band råden. Nu för
tiden finns det ju på många ställen och
skruvas på den, som jag inte vill be-
gränsa mig på.

Plöjarna var inte riktigt lika-
dana ut då som nu. Då var ju juget
hade vi plöjor med luckor och så
av trä. Luckor var ståtarna man höll
i och även var det, man satte fot fram
i. Men skäret var av järn. Senare fick vi
plöjor som var helt av järn. Kan inte
säga bestämt när. Det fanns bärvagnsplöjor

Albion plögar och en del del andra sorter.
Klöver hade vi flera. Pinnarna el klävar
na var gjorda av trä och var 8-9 st.
De klävade en gäspat. Pinnarna fjädrade
inte på dessa trä klävar. Om fjädrades
sedan och omkr. 1910 fick vi en fjäderbarr
med trä klävar. Här fjädrade klävarna
och blev på på sätt bättre. Vi hade också
barvar med trä bälor, d. r. s. själva barven
var gjord av trä, men pinnarna var gjor-
da av järn. Om var delade i två delar
för att de inte skulle vara alltför olymp-
liga. Dessa slutade vi med när de
rikliga järnredskapen började komma.
Dessa var ju mycket starkare.

Fäden tröskade vi med ströka,
som vi själv hade. Skagan hade de
slutat med sedan innan jag kom

minnas. Tröskan drevs med ångkraft,
som vi fick från mejeriet. Vi hade ett
mejeri här och från ångpannan där
hade vi en anledning ut till tröskan
och denna drevs på så sätt. Denna var
på 1870-talet. För att få balm till balm-
saken använde vi kuceras (rågkuceras), men
omkr. 1907 använde vi lång balm tröskan.
Till detta. På då 10-15 år senare fick vi
en sådan bred tröskan, att vi kunde
tröskan även lakbalm med det. Halmen
fick då bara rulla gå genom pressen utan
komma lös fram.

Lösarna vi hade då jag var
barn var av trä, men de hade järn-
beslag, annars slets de upp på fukt.
Lösarna var gjorda på samma sätt.

Linodling hade vi till succéer.
Vi hade var en ruta, som vi fick pätta
lin på. Men för en 57-60 år sedan slutade
vi med det, för det lönade sig inte.
Det var alldeles för mycket arbete med
det, innan det kom på längd, att det
bler dyg. Det var en tilligan att köpa
dyg i affärerna. Man kunde på det
gå till Jämtad och i Brölåkra.

För ung. 15 år sedan uppträdde
"stalen". Tolet hade vi fått lön i natura.
Vi fick 8 tunnar päd, både råg, blandväd
och malt samt potatis. Hur mycket av
varje minns jag ej. 3 liter mjölk fick vi
också. Det var mycket lite pengar vi
fick i lön, men vi behövde ju heller
inte så många, för det mesta hade vi
ju hemma. Behövde vi köpa något, så

var det ju på långa vägar så dyrt
som det är nu. Då följde en bra
sång, nu får man ju härtas ungdom
för en sådan. Vi bytte också varor med
varandra och då behövde vi ju heller
pengar.

1905 tjänade jag hos en bonde på
'Heden', och där fick jag bara byxor i
lön. Trots fick de alla kläderna. Eftersom
jag ju fick på mycket kläder,
fick jag iallfall lite pengar. Jag hade
ungefär 100 kr som sparb. En stor summa
på den tiden. Allt de slutade med att
ge kläder i lön, berodde nog på att
de ju hade lidit att väva och sy
kläderna, och så var det enklaste att
ge pengarna. Nu kunde man ju också
köpa kläder i affärerna i stan d. r. s.

Sandekrona. Vad affärerna bette, har jag
förm. I bland tog handlaren i Brändåkra
skräp hem kläder. På 90-talet hade
de slutat med linien i natura hos
Pehr Grönman, lantbrukaren, där jag
var.

Affärerna både i Brändåkra och
Tärstad fanns då jag började skolas.
Hos dem kunde man köpa smör och
blytvar, socker, kaffe, kryddor och andra
småsaker. Dilett lyser hade de skräp
Som jag sagt förr, slutade man med
linodlingen, sedan handlarna började ta
hem lyser. Rätt och kmerer har de
börjat sälja på senare år. Handlaren
körde till Sandekrona med häst och rytt
och köpte sådana saker, som han sedan
sålde i affärerna. I den yngre skolas

Brunt socker var det^{en} enda karamellen,
som fanns, då jag var liten. För ung.
57 år sedan köpte handlarne så hem
choklad och sådana karameller, som
vi har nu. Vagat liknande i varje fall.

De gamla längarna var av
korsvirket, men dem var så dåliga,
att dem fick bygga om dem. Ung. 1880
blev loen ombyggd och 1893 kottallen.
Loen byggdes av trä med grästengrund.
Kottallen gjordes av tegel. Men mejeri-
längan, som byggdes 1868-69, är av trä-
plan med tjocka räddar. Stallet var
av trä till 93, då de byggdes om.

Blev nu av tegel. Man har haugen att
bygga om dem, för de var så dåliga.
På andra håll hade man väl en stal-
hus. Folket fick då stora fördingar, på

man måste bygga om dem, som man
ville ha folk.

Det fanns präntak för stallarna
sill 93. Där fick dem papptak. Man ha
papp för att det inte skulle vara så
eldfängt. Den hade tegeltak för bonings-
längan 68-69. Det var en dansk, som hade
det då. 1906 lades papp för stallarna.

Så länge det fanns korsrikessluts här,
målades stälarna el. trätt rött, och
deran skalkades. Det var rudy rölfsärg,
man använde. Man köpte den färdig i
stan el. köpte man den själv. Man köpte
då färger hos handlaren och blandade
det med mjöl och vatten. Ibland tog
man släpstråkarna ibland för att det
skulle bli släpka, d.v.s. fästa bitar.
Trälarna målades också med rödfärg.

Det var den gamla som inte orkade
med så stort arbete, som fick måla
lunen färdig. Men 1888 kom det snickare
till Tåstad. Det var Miller och sen
målades han. Han tapetserade också.

På Hedegården slyskade man ifrån
egna hem, när Bondesson hade det.

Det var i början på 1900-talet. Det var
en av falken på gården, som fick buka
den, men det var inte som bålet,
som fick den förmånen, utan det var
bara de deltagare. Egna hem, förmånen
skäpte också och sålde.

Stäblerna spikade vi själva ihop.
Det var inte så många med den. Det
blev ganska många. Man gjorde den av
björk. Stolarna hade ryggstöd men
saknade armstöd. Både sitt och rygg-

slöd var gjorda av hela brädet.

På somliga stolar var det även
öppning mellan bräderna på ryggstödet.

Bräderna gick då i regel på lånen.
Loffarna gjordes av trä dom med.

Var alltid obklädda. Man hade py-
santiga bord utan klaffar. Bord med
klaffar hade inte vi förän man kunde
klapa dom i affärerna i storr. Det
var omkring 1908, vi fick sådana. Då köpte
vi pinnaslätt och så.

Så länge vi hade bara små
fönster hade vi smågardiner, men sedan
vi fick stora fönster skaffade vi långa,
för så hade vi vel, att de hade det
i mansgårdshyggnaden.

I dom gamla luren hade vi
leryl och i nya tapeter. I de nya luren

fick vi både brädgylr och tapeter. Det
var år 1893

Lill, potatis och fläsk var det
vi fick mest. Snicka byggde vi själva
Vi fick kappas malt i lön, så vi
skulle kunna göra det. Lill byggde vi
bara lill jul. Förr var det färdigt
lilla (byggsten) trämmen vid Tärstadgården,
allt vid gården och allt i närheten av
Halmstad lada. Men det var innan min
tid, de användes. Vi gjorde aldrig trämm-
vin hemma. Då jag var sådär 6-7 år, började
byggrikt i Halmstaderna kina ut all de
som med brät och regn lilla kontade
600 fläskan. Det låter ju mycket, men
jag då lida förhållanden var det mycket,
så det var ju ofta vi köpte.

Tänkt källt fick vi sällan. Det

blev bara då vi slaktat. Nästan allt
sallades ner, för det skulle brädda sig.
På den tiden körde unga slaktare köring.
Det är bara en krigs bil sedan han
började komma. Tillen vi fick, då jag var
tjugo, var också salt. Vi fick skära fäsk
sill i starr. Omkr. 1907 började Stållberg
i Tautad köra till starr och bränta fisk
och sill, och sedan sålde han det här
hemma. Han körde antingen med häst
eller kullade med kullbär. För 30 år sedan
började en fiskhandlare från stan köra hit.
Vägen mellan Isalåf och Tå-
garp var mycket smal. Man kunde inte
mitas på den med hästskjuts, utan att
man fick köra ut på kafterna. Omkr. 1910
ändrades den, så den blev, som den
är nu. All de ändrade den, berodde

ACC. N:R M. 11877:50,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

väl på att trafikken köjade till biljard
och fordoren stötte, så de behövde mera
platå.

Vagnarna var spelande med
strålar och långa häckar. De användes
till allt.

Jag kom till Lückäpinge 1889.
Redan innan jag kom hade de mäjlat
Mellan åren 1868-1898 hade en damk vid
namn Hansen Lückäpinge. Antagligen hade
han och sedan lidigare damkar fört till
mjölkten. Vi amärdet tillt komtgrödnig, men
lute alls på mycket som m. Det var
eliksalt och samvlogg. Emman man lag
mängel slog man på saltegra för att se
om det fann kalk i det. Man sa, att
det gjorde ingen nytta att mäjla mer
än en gång. Vid Hedens mitta mäjlade
man på 1850-talet, det har min mor berättat.
Hon skäde då ut mängel och spriddo omkring.
För hade de flera skiften. Man hade 9.
Vi har haft sex här, som jag kom till.
För lag träften i häda. Alla arealen
skreddes med klies och andra med grön-

jorden. Under 1900 grävlade vi med riklig grävel
men också med mycket kametgrävel.

Seskiplet var på sin: rötter, betor, korn,
slanträd, klövrall, lända.

Vi hade flera mjölkreuter för 1918
hade vi 2/8 st. Vi behövde mer betor. Vi
sätte betor på nästan hela arealen 1900
soss br fick vi det året. Vi hade själv
mejeri på gården. Sedan vi separerat den,
sålde vi den till Bondessons i Graläf.

Det började 1890. Efter 1918 lämnade vi till
Tjåarp. Då hylls gården ägare Pedersen
som.

Vi hade potatiser minar vi sådde
sockerbeter. Två till, som mer. 150 tunnland
hade de då det hörde till sockerbolaget.
Vi sådde mycket salt i dem. Blåsten spriddes
de ut som "gröngröning". Det är det bästa

järningsämne, man kan tänka sig.

Här var skat för all i 1898.
De hade lagt legatör. Alla de gamla
redskapen släpades 1898 då Söderbälaget
köpte järnen.

Vi började med här. Irita året
Härnäs hade det köptes en anläggare.
4-5 år senare köptes spårbindare. Fort-
farande började vi all bekvämlighet med sig.
En lör år senare fick vi statens maskin.
1898 släpades alla gamla träplogar.

Den hade fått mer ännu, för
vi hade mer djur då, så det behövdes.
Vi har inte alls rostat till här, som jag
som dit

Träskäringar hade fått legatör.
Det låg med Kläringar till. De brände
till sig själv. Men det var marlagt 1889

ACC. N:R M. 11877:54.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lee pl. från Lunkäppinge gården
äkte till Amerika. Nordals och Ola Perssons
drabbades av amerikafebren. De trodde
de skulle få det bättre där.

265 kr hade man i lön i rekord
1889. Lön i natura slutade då Bolaget
sannade gården. Det var 1918.

Röd färgen till sängarna kipter
färdig. De gamla målade.